

सुस्वागतम्

बी.ए.भाग-२

Sem-3

भारतातील राजकीय प्रक्रिया

प्रा.डॉ.एस.जी.राक्षसे

भारतीय संघराज्यवाद (Indian Federalism)

- अ) भारतीय संघराज्यवादाचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये
- भारतीय राज्य हे संघराज्य आहे काय?
- भारत हा राज्याचा संघ असेल भारतीय घटनेत संघराज्य शब्दाऐवजी संघ शब्द.
- प्रा.के.सी.व्हीअर - भारतीय संघराज्य हे अर्ध संघराज्यात्मक पद्धतीचे आहे.

ब) केंद्र - राज्य संबंध

१) केंद्र-राज्य कायदेविषयक संबंध

१. संघसूची-९९ विषय
२. राज्यसूची -६१ विषय
३. समाईक सूची-५२ विषय

शेषाधिकार

राज्यसूचीतील विषयासंबंधी कायदे करण्याचा संसदेचा अधिकार :-

१) कलम २४९ नुसार	२) कलम ३५६
३) कलम २५२ नुसार	४) कलम २५३
५) कलम ३५६ व ३५७	

२) केंद्रराज्य प्रशासकीय संबंध

- १) घटक राज्यांच्या सरकाराना मार्गदर्शन करणे.
- २) केंद्र सरकारची कार्ये घटक राज्य स्तरावर सोपवणे.
- ३) पाण्यासंबंधीचे तंटे आणि राज्या-राज्यातील समन्वय
- ४) अखिल भारतीय नोकऱ्या.

केंद्र राज्य प्रशासकीय संबंधातील राज्यपालांची भुमिका-

३) केंद्र-राज्य अर्थिक संबंध

- केंद्र सरकारच्या उत्पन्नाच्या बाबी
- घटक राज्याच्या उत्पन्नाच बाबी
- केंद्र सरकार गावी घटक राज्य सरकार यांच्यातील उत्पन्नाची वाटणी

- २७० व्या कलमानुसार

२७४ च्या कलमानुसार

- २७५ च्याकलमानुसार

२७६ च्या कलमानुसार

- संकीर्ण आर्थिक तरतुदी

कलम २८५

- कलम २८६

कलम २८७

- कलम २८९

कलम २९२, २९३

- कलम ३०१ ते ३०४

वित्त आयोगाची तरतुद

क) संघराज्याचे बदलते स्वरूप

- राजमन्त्रार समिती - १९७१ साली अहवाल सादर-सूचना

- १) राज्यपालाची नेमणूक
- २) राज्यपालांना आदेशपत्रके द्यावीत.
- ३) आणीबाणी विषयक अधिकार-३५६

सरकारीया आयोग-

१९८३ - आर.एस.सरकारीया

एस.आर.सेन, बी.शिवरामन

२६५ शिफारशी

केंद्र-राज्य संबंध (२००७)

न्या.मदनमोहन पूंछी केंद्र राज्य संबंध आयोग

२७ एप्रिल २००७

